

Čist izhaja od oktobra 1947
kot tednik — Od 1. januar-
ja 1958 kot poltednik — Od
1. januarja 1960 trikrat te-
densko, in sicer ob pone-
deljkih, sredah in sobotah

GLAS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

KRANJ, SOBOTA, DNE 23. NOVEMBRA 1963

LETO XVI. — ST. 136 — CENA 20 DINARJEV

Ustanovitelji: občinski odbori SZDL Jesenice,
Kranj, Radovljica, Škofja Loka, Tržič — Izdaja
ČP »Gorenjski tisk« — Urejuje uredniški odbor
— Glavni in odgovorni urednik Gregor Kocijan

Trgovina v oktobru

Primanjkuje kurjave in gradbenega materiala

Nakup ozimnice vpliva na večjo prodajo —
Cena živil porasla za 16 odstotkov

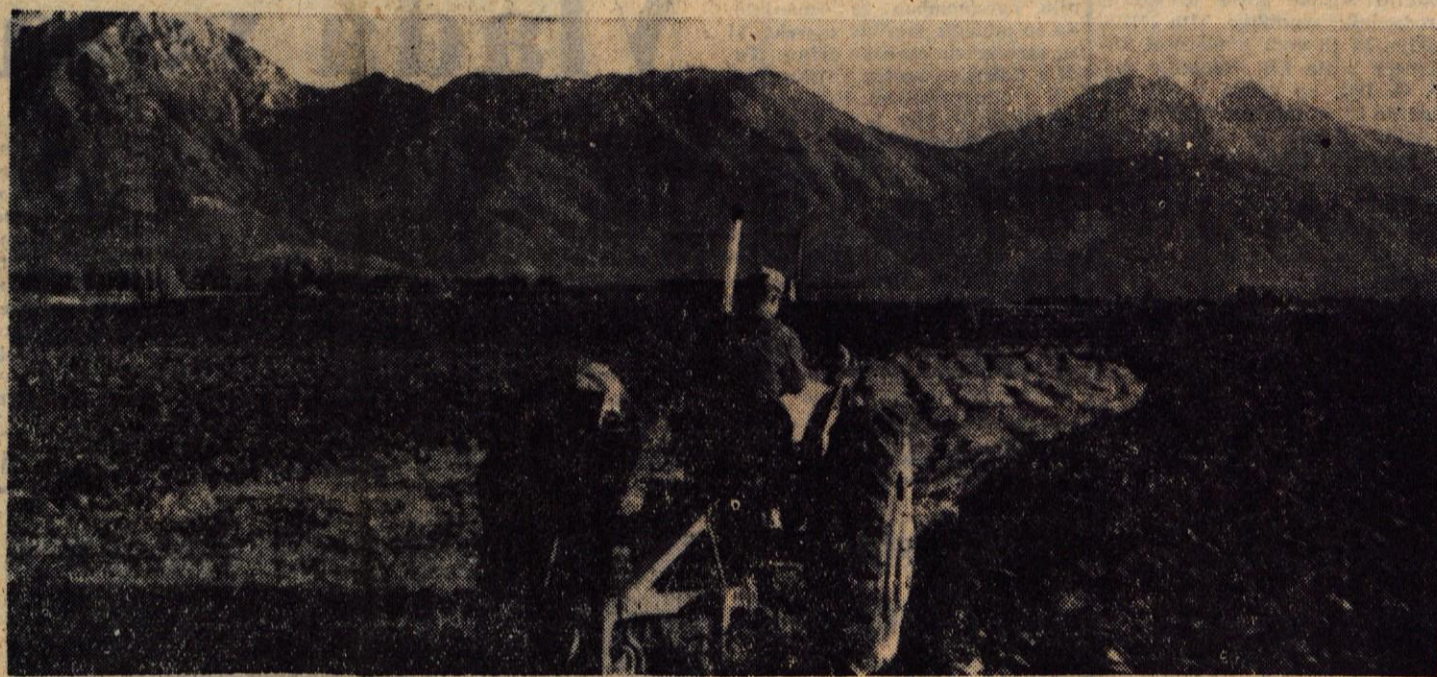
Trgovska podjetja so imela tudi v preteklem mesecu precej težav pri zagotavljanju zadostnih količin blaga. Nadaljevalo se je predvsem pomanjkanje artiklov, ki jih tudi že poprej ni bilo: suhomesnatih delicat in konserv, olja, masčob, fižola in ribjih konserv, južnega sadja, premoga (dobava drv je trenutno sploh ustavljena), gradbenega materiala in električnih žarnic ter televizijskih sprejemnikov.

Izmed tekstilnih izdelkov v oktobru ni bilo na pretek zimsko trikotaže in volnenih izdelkov. Primanjkovalo je tudi posteljne- ga perila, volne za ročno pletenje, robcev in svilenih podlog. Papirnice se ne morejo založiti s celofanskim in pergamentnim papirjem ter z lepenko, svilenimi papirji in barvah in z različnim kartonskim papirjem.

Trgovina na drobno je v oktobru dosegla promet 12 milijard 725 milijonov dinarjev, kar je 17 odst. več kot v istem mesecu lani. V vseh desetih mesecih so v trgovinah prodali za 104 milijarde 761 milijonov dinarjev bla-

ga, kar je za petino več kot lani. Za to imajo precej »zaslug« višje cene, delno pa tudi večja prodaja in nekoliko še povečan turistični promet.

Nadaljevanje
na 2. strani 1

Jesenjo oranje na zemljišču Kmetijskega gospodarstva Kranj

Skupna seja občinske skupščine in občinskega odbora SZDL Kranj

Le materialni razvoj omogoča porast standarda

Pomembni prispevki k osnutku statuta občine — Javna razprava
do 28. februarja

KRANJ, 23. novembra — Udeleženci včerajšnje skupne seje obeh zborov občinske skupščine in občinskega odbora SZDL Kranj so razpravljali o osnutku statuta občine Kranj. V večurni razpravi se je zvrstilo okoli dvajset govornikov, ki so želeli prispevati svoje deleže k osnutku statuta. To so storili z vso odgovornostjo in prizadevno predlagali dopolnitve ali spremembe posameznih členov, ki govorijo o dejavnosti, ki jo posebno dobro poznajo. Razprava na seji je bila začetek javne razprave o občinskem statutu. Za zaključek razprave je določen datum — 28. februar, ko naj bi bili zbrani predlogi in pripombe najširšega kroga občanov.

Po predlogu osnutka statuta naj bi bilo na območju občine 27 krajevnih skupnosti: Golnik, Primsko, Stražišče, Vodovodni stolp, Zlato polje, Kranj-center, Kranj-Hujske Planine-Cirče, Britof, Besnica, Brniki, Cerklje, Duplje, Goriče, Jezersko, Kokrica, Mavčiče,

Naklo, Podbrezje, Predvor, Predoslje, Senčur, Senturška gora-Grad-Dvorje, Trstenik, Visoko, Voklo, Zalog in Zabancia-Bitnje. Zadnje besedo o tem predlogu bodo izrekli občani.

Statut bo s konkretnimi določili usklajeval odnose med samoupravnimi organi in organizacijami v občini. Obravnaval bo tako pravice in dolžnosti občinske skupščine in njihovih organov kot tudi pravice in dolžnosti samoupravnih organov in organizacij ter slehernega občana.

Gotovo je, da bodo mnoga določila statuta lahko prišla do izraza le, če bo komuna doživljala zadovoljiv gospodarski razvoj. Prav za prihodnje leto pa so gospodarske organizacije planirale večji porast zaposlenih kot produktivnosti, tako da bi se ta dvignila le za 5,4 odst., v letošnjem letu pa se je za 13 odstotkov. Več pozornosti bo treba posvetiti tudi rentabilnosti proizvodnje, in to ne rentabilnosti na račun nizkih osebnih dohodkov.

S povečanjem produktivnosti je močno povezano vprašanje strokovnega kadra. Eden izmed odbornikov je menil, da je strokovno šolstvo v osnutku statuta za postavljeno. Drugi so se dotaknili vprašanj rekreacije (posebno rekreacije v gospodarskih organizacijah), odnosov med gospodarskimi organizacijami in občinsko skupščino, zdravstvenega varstva občanov, pristojnosti svetov, ki so po večini zelo skopo obdelane, vloge krajevnih skupnosti, kulturno-prosvetne dejavnosti itd.

M. S.

Z letnega občnega zbora sindikalnega sveta
občine Tržič

Iz leta v leto boljši rezultati gospodarjenja

V razpravi so poudarili, da bojazen podjetij
pred poskusnim 42-urnim tedenskim
obratovanjem ni na mestu

TRŽIČ — Čeprav so delegati na srednjem letnem občnem zboru občinskega sindikalnega sveta Tržič probleme gospodarjenja in produktivnosti imeli za zelo važno področje dela sindikalne organizacije, ki jim bo v prihodnje posvečala še večjo skrb, so z zadovoljstvom ugotovili, da so tovrstni rezultati vsako leto boljši in da se tržiška občina tako iz leta v leto bolj krepi.

Vrednost proizvodnje je bila na primer v četrtletju za več kot 25 odstotkov višja kot lani v istem obdobju, tako da bo letni plan po vsej verjetnosti presežen za okrog 11 odstotkov, saj ga bodo dosegle vse panoge, presegle pa industrija, gradbeništvo, trgovina in obrt. — V primerjavi z lanskimi pokazatelji se bo letos znatno povečala tudi vrednost izvoza, saj bo kar za 30 odstotkov večja, medtem ko bo plan presežen za 20 odstotkov.

Tudi delitveno razmerje na osebne dohodke in sklade je v redu, in sicer znaša 79:21. Najslabše pa je glede tega v tovarni usnja Runo, kjer le 1,5 odstotka sredstev čistega dohodka namenijo skladom. Poudarili so, naj vsem takim in podobnim vprašanjem sindikalne podružnice posvetijo svojo skrb, vendar naj ne skušajo za boljše gospodarske rezultate težiti le na račun večje fizične obremenitve zaposlenih.

Osrednja tema dnevnega reda zbora pa je bilo letno načrtovanje in gospodarsko programiranje za prihodnjih sedem let, ki ju imajo za veliko družbeno nalogo, zato razen vseh družbeno-političnih in ekonomskih prizadevanj terja tudi povečano aktivnost sindikatov. S tem v zvezi so delegati govorili predvsem o postopni re-

alizaciji ustavnega določila o skrajšanem delovnem tednu. Tovarš Homan je v razpravi ugotovil, da se je prvotno navdušenje za skrajševanje delovnika poleglo, ker so v kolektivih prišli do prepričanja, da so za to potrebne res temeljite priprave. Menil pa je, da »previdnost« podjetij, ki odklanjajo prehod na polkusno 42-urno tedensko obratovanje, ni na mestu. Menijo namreč, da je premalo, če so pri tem oproščeni samo prispevka na izredni dohodek, ne računajo pa, da je kolektiv s tem stimuliran tudi s kulturnim delovanjem in rekreacijo delavcev.

Republiška poslanka Šulgajeva je razpravljala o kadrih, ki naj bi bili za vsako podjetje večja skrb kot pa moderna strojna oprema.

Nadaljevanje
na 2. strani 3

S seje občinske skupščine Škofja Loka

Izvoz še vedno zaostaja

Med industrijskimi podjetji je najboljša Gorenjska predilnica — Na splošno pa so rezultati
gospodarskega razvoja doslej ugodni

ŠKOFJA LOKA, 22. novembra — Občinski zbor in zbor delovnih skupnosti občinske skupščine sta se predvčerajšnjim že devetiti sestala na skupni seji. Seje so se udeležili tudi nekateri republiški poslanci z območja škofjeloške komunne.

Po izčrpanem dnevnem redu je predsednik Milan Osovinikar predložil odbornikom v razpravo določeno točko dnevnega reda: od-

»Kroj«. Ker nekateri obrati podjetij s sedežem izven škofjeloške komunne ne plačujejo določenih obveznosti občini, je bila izvoljena tričlanska komisija, ki bo morala posredovati v prizadetih podjetjih, da se zadeva čimprej uredi.

Desetmesečni rezultati proizvodnje, realizacije in izvoza v industrijskih podjetjih so dokaj ugodni. Letni plan realizacije v višini 12,5 milijarde dinarjev je dosežen s 86,8 odstotka, medtem ko je le-

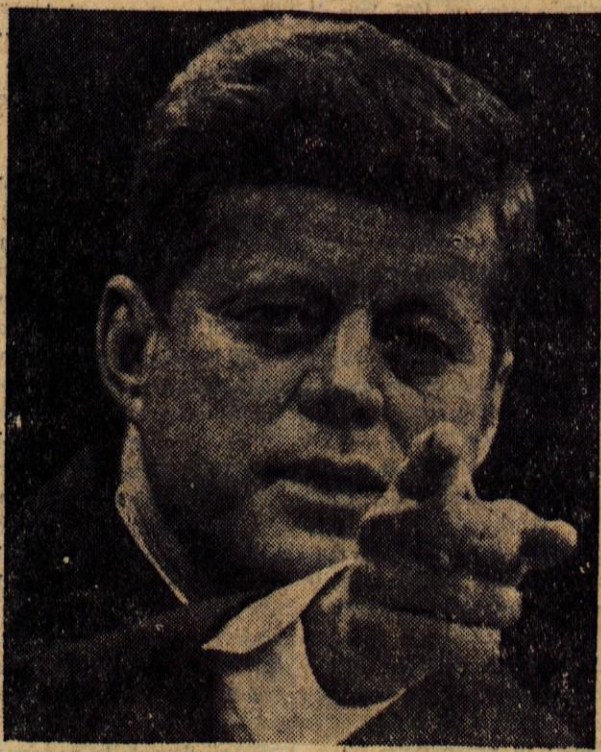
Nadaljevanje
na 2. strani 2

John Kennedy ubit

VCERAJ V ZGODNJIH večernih urah je bil na predsednika ZDA JOHNA F. KENNEDYJA izvršen atentat. Nanj je doslej še neznan atentator izstrelil tri strele. Ameriškega predsednika so takoj prepehali v bolnišnico v Dallas, vendar je ranam točno ob 13. uri po ameriškem času podlegel. Pomagala ni niti transfuzija krvi, ki so mu jo dali takoj po napadu. Ameriški predsednik je bil ustreljen v avtomobilu med svojim obiskom v državi Texas. Hkrati s predsednikom Kennedyjem je bil ranjen tudi guverner države Texas John B. Connally. Atentator je na predsednika streljal iz nekega skritega kraja.

Ameriška javnost je z velikim sednika Kennedyja posledica pollogorčenjem sprejela vest o zločinu. Iz Washingtona, ki je bil v stalni zvezi z državo Texas, so so v zadnjem času ostro nasproščili, da so v vseh ustanovah takoj ustavili delo. Ko so novico o atentatu sporočili, v Washington, je bil njegov brat Robert ravno na govornici v amerškem senatu. V washingtonskih krogih naglašajo, da je atentat na pred-

stičnih trenj med vodilnima ameriškima strankama. Republikanci so v zadnjem času ostro nasproščili, da so v vseh ustanovah takoj ustavili delo. Ko so novico o atentatu sporočili, v Washington, je bil njegov brat Robert ravno na govornici v amerškem senatu. V washingtonskih krogih naglašajo, da je atentat na pred-

John F. Kennedy je bil rojen 29. maja 1917. leta v Brooklinu kot drugi med 9 otroki.

Njegov oče je bil Josef P. Kennedy, ki je bil dalj časa ameriški veleposlanik v Londonu. Mladi Kennedy je najprej obiskoval ekonomsko visoko šolo v Londonu, pozneje pa dokončal študije na harvardski univerzi. V času vojne je služil v ameriški mornarici in si za hrabrost kot komandant vojne ladje prislužil več visokih odlikovanj. Bil je poročevalec ameriške časopisne agencije na potadamski konferenci leta 1945 in na ustanovni konferenci OZN v San Franciscu. Leta 1947 je bil izvoljen v ameriški kongres, leta 1952 pa v senat. Leta 1960 je postal kandidat za predsednika Združenih držav Amerike; na kongresu v Los Angelesu ga je za kandidata izbrala demokratska stranka. Na volitvah 8. novembra 1960 je premagal svojega republikanskega protikandidata Richarda Nixona in postal 35. predsednik ZDA. John Kennedy je bil najmlajši predsednik v ameriški zgodovini.

Neenakomeren porast

Vsa gostinska podjetja v ljubljanskem okraju so v preteklem mesecu iztržila poldrugo milijardo dinarjev in tako skupaj s prometom v ostalih mesecih letošnjega leta presegla vsoto 14 milijard dinarjev. To je za petino več, kot je znašal promet v istem obdobju lani. Najbolj se je povečal iztržek za hrano, ki ga prispevajo tako višjim cenam kot tudi večji prodaji.

Količine prodanih pijač so se povečevale različno. Neugodne cene vina so povzročile, da se je prodaja povečala le za 2 odstotka. Na račun tega pa se je prodaja žganja povečala za 11 odstotkov in ostalih žganih pijač za 16 odst. Prodaja piva in mineralnih vod je porasla za 4 odstotke, prodaja brezalkoholnih pijač pa (prav gotovo zaradi zelo dobre izbire) kar za 19 odstotkov.

Turistični promet v oktobru je bil glede na mrtvo sezono ugoden. V primerjavi z oktobrom lani je bilo letos za 27 odst. več gostov (tujih za 50 in domačih za 20 odst.), za toliko je poraslo tudi število nočitev.

- Primerjava vseh desetih mesecev odkriva 22-odstotni porast gostov in 15-odstotni porast nočitev. Povprečna bivalna doba domačih gostov je bila 2,6 dneva, tujih pa 1,9 dneva.

S.

TE DNI PO SVETU

● DRŽAVNA DELEGACIJA ROMUNIJE NA URADNEM OBISKU V JUGOSLAVIJI

Včeraj je pripotovala v našo državo vladna delegacija LR Romunije. Visoke goste je sprejel predsednik republike Tito. Delegacija, ki jo vodi predsednik Državnega sveta LR Romunije tov. G. G. Dej, bo ostala v naši državi do 30. novembra. Obiskala bo Srbijsko, Bosno in Hercegovino, Hrvaško in Slovenijo.

● STANJE V IRAKU SE NORMALIZIRA

Iraški zunanji minister general Musleh je izjavil, da so razbili še vse ostanke Nacionalne garde. Povedal je tudi, da so skrajšali policijsko uro, danes pa bodo pričeli z delom tudi uradniki.

● SIRIJA SE NIMA NOBENIH STIKOV Z NOVO VLADO

Predsednik sirske vlade El Hafiz je izjavil v Kairu, da nima še nobenih stikov z novo vlado, čeprav je nova iraška vlada takoj sporočila, da želi sodelovati s Sirijo.

● IZVIDNIŠKO LETALO U2 STRMOGLAVILO

Našli so letalo, ki je strmoglavilo, ko je bilo na izvidniškem poletu nad Kubo. Kakor sporo merno so izjavili iz velikih višaj, je bilo letalo posebno priščin. Tik pred pristankom se je še javilo oporišču, nato pa izginilo. Med ostanki, ki so jih našli, še niso odkrili trupla. Kubanski in ameriški radio poročata, da je vzrok nesreče okvara na motorju.

● ERHARD V PARIZU

V Parizu so se pričeli pogovori med De Gaullem, Pompidoujem ter Erhardom in Schröderjem. Francoska vlada je mnenja, da bo Erhard pripravljen popustiti, glede nekaterih kmetijskih problemov zahodnoevropskega skupnega trga, tako da bi spet stekli pogovori, ki so se zataknili v Bruslju. Ves francoski tisk izraža optimizem glede Erhardovega obiska.

● IZMENJAVA MED BELGIJO IN POLJSKO

Na Poljsko je pripotoval belgijski minister H. P. Spaak, kjer se bo pogovarjal o kulturni izmenjavi med Belgijo in Poljsko. Na dnevnem redu so tudi razgovori o odnosih med Vzhodom in Zahodom.

Nesreče

NA SPOLZKI CESTI ZAVORE NISO PRIJELE

Na cesti Kranj — Senčur je v sredo popoldne trčil tovornjak KR 13-10 (voznik Franc Murn) v kolesarko Franciško Zavrl. Oba sta vozila iz Kranja proti Senčurju, v tem pa je nasproti prišel tovornjak, zato Murn kolesarko podrl. Pri padcu se je Zavrla hudo telesno poškodovala (močan pretres možganov) in so jo odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

SKOČIL JE PRED MOTOR

Radovljica — Na Gorenjski cesti pred poslopjem občinske skupščine je v četrtek ob 14.45 Stanišlav Benedič z motornim kolesom KR-13-696 podrl otroka Andreja Jurkovič. Pri nerseči, do katere je prišlo ker je otrok nenadoma prišel na cesto, si je otrok zlomil nogo.

TOVORNJAK V KONJSKO VPREGO

Na cesti III. reda v Podreči je v sredo zvečer trčil tovornjak KR 29-13 (voznik Bogdan Kozina) v konjsko vprego, ki jo je vodil Jože Bugar. Do nesreče, ki je terjala okoli 100.000 dinarjev škode je prišlo zaradi nepazljivosti voznika tovornjaka in ozke ceste.

Vreme

● Napoved za danes in jutri:

V noči na soboto bodo nastopile ponovno pooblačitve, v soboto pa bodo nastopile ponovne razjasnitve. Postalo bo še hladneje. V nedeljo bo suho in deloma jasno vreme.

● Vremenska slika:

Pod vplivom frontalnih motenj, ki so zajele zahodne Alpe, slabi področje visokega zračnega pritiska nad srednjo Evropo in Balanom. Preko Britanije pa se širi proti jugovzhodu ponovno porast zračnega pritiska.

● Vreme ob 13. uri:

Ježersko delno oblačno, -6 stopinj; Triglav — Kredarica zmerno oblačno, -1 stopinja, piha severozahodnik s hitrostjo do 90 km/uro; Ljubljana rahlo oblačno, 11 stopinj, zračni pritisk 1024 milibarov, pritisk pada.

Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki

Trije državni udari v enem tednu so v osnovi spremenili politični ustroj Iraka. Vojska, ki ima na arabskem polotoku, posebno pa še v Iraku, dober posluš, se je vmešala v politični obračun med dyema strujama v stranki arabskega preporoda in preusmerila iraško politiko popolnoma v drugo smer. V Bagdadu po zadnjih spremembah že oznanjajo, da so odpadle številne zapreke, ki so razločevale arabske države. Tudi v Kairu so nastop vojske sprejeli z odobravanjem. Edino v sosednji Siriji, kjer je še vedno na oblasti stranka BAAS so tretji udar v Bagdadu ocenili kot protizakonito samovoljo vojske.

S stališča iraških političnih odnosov bi bilo priporočljivo odgovoriti na vprašanje, ki si ga ob dogodkih v Bagdadu večkrat postavljamo. Ali v popolnosti držimo trditve, da je vojska na čelu s predsednikom Arefom nastopila res samo proti nacionalni gardi, ki je postala neke vrste stran-

kina vojska, z namenom, da njene oborožene skupine postopoma odbije nadzorstvo nad deželo? Poenoteno oblike vladanja, ki so se je v zgodovini posluževale najbolj črne osebnosti nacizma in fašizma ni obetalo nič dobrega. Vo-

na oblasti, čeprav zaradi taktičnih razlogov za sedaj še ne marajo sprožiti frontalnega napada proti stranki BAAS. Veliko bolj modro je, še bolj poglobiti razcep med baasovci, ki so si tako že v laseh. Ta težnja je prišla do izraza tudi

Džavada. Razkol v baasovskih vrstah se bo s tem najbrž še poglobil.

Po sestavi nove iraške vlade je že na prvi pogled razvidno, da ima vlada vojaško hrbtenico. Vse najvažnejše položaje v vladi so

državami, kar pa ne velja za odnose s Sirijo. Arabci pa ne poudarjajo vpliva, ki bi ga utegnil imeti bagdadski primer na sosednjo Sirijo, kjer trdnjavo oblasti drži še vedno v rokah stranke BAAS. Kljub zbolšanju odnosov med Kairom in Bagdadom pa ne pričakujejo, da bodo stvari začele teči »po maslu«. Zadnje mesece se je utrdilo prepričanje, da je sprico velikih razlik gospodarske, politične in socialne narave prazgodaj govoriti o ustavni enotnosti na podlagi trojne zveze in aprilskega sporazuma.

Teško je tudi napovedovati, ali Irak po zadnjih dogodkih prihalja v razdobje bolj trdnih vlad. Počakati moramo vsaj tako dolgo, da bo razvidno kakšne politične sile so stopile na oder in kakšno moč imajo. Prav tako moramo še nekoliko počakati, da bomo spoznali družbeno-politični profil nove vlade. Irak je po svojem političnem bistvu še vedno zelo razdrobljen.

ZDRAVKO TOMAZIČ

Vlada vojakov

sko se je te nevarnosti zavedala, ker se je počutila ogrožena in izpodrinjena od nalog, ki jih mora izpolnjevati sleherni vojska. Razen tega je treba še dodati, da se v iraški vojski že po tradiciji zbira najnaprednejši družbeni sloji, ki so bili že večkrat v preteklosti nosilci naprednih teženj.

Posredno je bil udar vojske uperjen tudi proti političnim ciljem stranke, ki je bila v Iraku

pri sestavi nove iraške vlade. Kakor naglašajo, se v vključitvi nekaterih baasovskih ministrov v vlado kaže želja vojske, da ne bi frontalno nastopila proti stranki BAAS, ampak izključno proti militaristični organizaciji nacionalne garde kot orodju stranke. Izbor baasovskih voditeljev v novo vlado odkriva, da novi ministri pripadajo zmerni frakciji bivših izgnanih ministrov Seibiba in

zadržale vojaške osebnosti. Od 21 ministrov, kolikor jih je prišlo v novo vlado, jih je 13 sedelo že v prejšnji vladi. Toda ta podatek sam zase še ne pove ničesar. Stari ministri so zadržali manj važne naloge v vladi, medtem ko so na glavnih položajih vojaške osebnosti.

Zadnji dogodki v Bagdadu bodo prav gotovo pripomogli k zbolšanju odnosov z arabskimi

Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki ● Ljudje in dogodki

Na proslavi bodo sodelovali tudi tuji študentje

Kranj — Družbeno-politične organizacije na Zlatem polju in domska skupnost dijaškega doma v Kranju pripravljata skupno proslavo v počastitev dneva republike. Danes bo proslava v prostorih dijaškega doma za prebivavce Zlatega polja, v torek, 26. novembra, pa bo samo za dijaške doma. Na obeh proslavah bodo izvedli bogat program, na katerem bodo s svojim programom nastopili tudi azijski in afriški študentje, ki so v dijaškem domu. Tako bodo Kranjčani lahko videli in slišali pesmi in ples ter spoznali kulturne običaje nekaterih afriških in azijskih držav. Po programu oz. proslavi pa bo skupna zabava. - R.

Elektropeč doseglja letni plan

Jesenice — S 467 saržo je v sredo ob 9. uri dopoldne dosegla elektropeč Zelenice svoje letni plan proizvodnje. Proizvedla je 14.008 ton jekla, v nadaljnjih dneh do konca leta bo proizvedla predvidoma še 1000 ton, tako da bo letni plan presežala za 7 ali celo več odstotkov. Ob predčasnem doseženem letnem planu gre vse-kako priznanje članom kolektiva in njihovi delovni disciplini in tudi organizaciji dela v obratu, ki naj bi bila vzgled članom kolektiva ostalih obratov in organizacij dela v ostalih obratih Zelenice. U.

Šele v prihodnji zimski sezoni

Kljub temu da je bilo prvotno predvideno, da bo prva etapa zeleniške žitnice stekla oziroma pričela poskusno obratovati konec letošnjega leta, pa ne bo tako. Pri sami gradnji je namreč prišlo do nekaterih sprememb, ki so posledica neizpolnjevanja vmesnih rokov pri gradnji. Tako bosta obe etapi žitnice na Zelenici stekli približno hkrati, in sicer do prihodnje zimske sezone.

Na prvi etapi žitnice te dni zaključujejo z betoniranjem podstavkov za jeklene podpornike. S tem pa hkrati zaključujejo na splošno tudi vsa letošnja dela na trasji zeleniške žitnice. Pomladi bodo namreč pričeli betonirati temelje na drugi etapi, zato bodo semkaj prestavili tudi tovarno žitnico. Glede razmestitve železnih konstrukcij za podpornike na prvi etapi pa nekateri menijo, da bi jih na mesta razvlekli po snegu s pomočjo vtila. — P.

Podjetje »Hudournik« iz Ljubljane urejuje cesto iz Jesenic do Planine pod Golico. Speljali so več ovinkov in zgradili škarpe in jezove, da bo cesta lažje prevozna.

Izkušnje kranjske občine

Ljudje, njihove potrebe in sredstva

kot merilo za ustanavljanje in delovanje krajevnih skupnosti

LJUBLJANA, 22. novembra — V klubu poslancev je bila danes seja pogodbenih skupnosti za izdajanje lista »Občan«. Osrednji predmet seje je bilo poročilo o statusu krajevnih skupnosti, ki ga je pripravil predsednik občinske skupščine Kranj MARTIN KOSIR.

Tov. Kosir je uvodoma, ko je govoril o značilnostih krajevnih skupnosti ugotovil, da izkušnje teh organov in težnje občanov v svoji ožji teritorialni samoupravi ne izvirajo samo od 1955. leta dalje, ko so v novem komunalnem sistemu dobili svoje mesto, marveč so njihove korenine bile že v krajevnih narodnoosvobodilnih odborih. Zanimivo je, da je bilo na območju kranjske občine leta 1945 32 KNOO in prav toliko je danes krajevnih skupnosti. Razen tega se je sedaj izoblikovalo še 7 stanovanjskih skupnosti. Ko je poudarjal vlogo krajevnih skupnosti pri reševanju komunalnih potreb občanov, je omenil, da je na območju teh skupnosti izven mesta okrog 300 km cest IV. kvadratnih kilometrov parkov in reda, 17 km kanalizacije, 28.000 nasadov, 25 pokopališč, 70 vodovodov, okrog 600 svetlobnih teles javne razsvetljave, 23 šol, 25 KUD, 36 športnih organizacij, 5 turističnih društev, 38 trgovskih poslovalnic, 146 obrtnih delavnic, 32 gostinskih obratov, 18 prostovoljnih gasilskih društev in podobno. To so objekti in organizacije za zadovoljevanje potreb občanov in s

tem tudi predmet razprav in skrbni organov krajevnih skupnosti.

Zato so naloge krajevnih skupnosti zelo obširne, saj zajemajo področje pospeševanja gospodarstva, komunalne, stanovanjske, socialno-zdravstvene, kulturno-prosvetne, vzgojne in druge dejavnosti.

Mnogi sedanji predlogi za statute krajevnih skupnosti vsebujejo težnje po stalnih virih dohodkov iz občinskih doklad iz kmetijstva in obrti, pri kmečki dohodnini, pri proračunskih prispevkih iz gospodarstva, iz raznih taks, najemnin in podobno. Vendar taka delitev sredstev vodi v težave in nevarnost, da bi občina ne mogla zadovoljevati določenih potreb na svojem območju. Hkrati bi vnaprej zagotovljena sredstva odzemale iniciativno krajevni samoupravi pri njeni osnovni funkciji. Prav tako pa se tov. Kosir ni strinjal z dosedanjim načinom delitve sredstev iz občinskega proračuna, ki ne zadovoljuje. Po njegovem izjavljanju bi bilo treba, da bi občinske skupščine prevzemale del odgovornosti za funkcioniranje krajevnih skupnosti na podlagi nalog, ki bi jih skupščina prenesla v upravljanje krajevnih skupnosti. Razen tega bi si krajevne skupnosti zagotavljale del sredstev iz lastnih dejavnosti njihovih servisov, prostovoljnih prispevkov v obliki dela, materiala ali denarja in podobno. Vendar krajevna skupnost ne bi ime-

la pristojnosti oblasti v predpisovanju obveznih dajatev, marveč naj bi to na njen predlog opravljala le občinska skupščina.

Poročilo tov. Kosirja je zajemalo programe krajevnih skupnosti, servisno službo in zavode, organizacijo krajevne skupnosti in njene organe, pristojnosti zborov volivcev in druge probleme, ki se postavljajo v ospredje prav sedaj v oblikovanju občinskih statutow

Seja občinske skupščine Tržič

Pregled dosežkov

Tržič, 22. novembra — Danes popoldne sta se sestala na sedmo skupno sejo oba zbora občinske skupščine Tržič, ki sta pod prvo točko dnevnega reda obravnavala gibanje gospodarstva za tretje tromesečje 1963. Zbrani podatki na podlagi periodičnih obračunov kažejo ugoden gospodarski razvoj in tako so realna predvidevanja, da bo plan v vseh gospodarskih panogah dosežen.

V nadaljevanju današnje seje so odborniki razpravljali in sklepali tudi o poročilu zavoda za zaposlovanje, o osnutku odloka o ustanovitvi arbitražnega sveta delovnega kolektiva, o imenovanju in razrešitvah ter nekaterih drugih zadevah.

O razpravi na današnji seji bomo poročali v ponedeljkovi številki. — P.

Nadaljevanje s 1. strani

1 Primanjkuje kurjave in gradbenega materiala

V oktobru so — v primerjavi z lanskim povprečjem — najbolj porasle cene živilom, za 16 odst., ostalemu industrijskemu blagu pa za približno 5 odst. Nekaj primerov: sveže meso je bilo dražje za 43 odst., jajca za 30 odst., izdelki iz žit za 15 odst., maslo za 8,7 odst., higienske potrebščine za 9 odst., obrtno storitve za 16,6 odstotkov itd.

2 Izvoz zaostaja

tošnja realizacija v desetih mesecih za 37,6 odstotka večja od lanske letne realizacije v istem času; realizacija v oktobru (1.180 milijonov dinarjev) pa je za 15,4 odst. večja, kot je bila oktobra lani. Najboljše rezultate v desetih mesecih je dosegla Gorenjska predilnica, saj je lanske letošnja realizacija presežala za 53,2 odst., letni plan realizacije pa je že dosegla s 95,7 odst., medtem ko je plan proizvodnje dosegla z 90,9 odstotka. Odeja je v 10 mesecih proizvodni plan izpolnila s 100,3 odst., plan realizacije 520 milijonov dinarjev pa je celo presežala — indeks 103,3.

Medtem ko bosta plan proizvodnje in realizacije v industrijskih podjetjih dosegla oziroma presežena, pa planske obveznosti izvoza ne bodo izpolnjene. Čeprav je bil v zadnjih štirih mesecih v povprečju izvoz večji za 8,7 odstotka kot v

prvem polletju — konec oktobra je bil izpolnjen s 64 odstotki — je pričakovati, da bo konec leta izpolnjen z 82,6 odst. Mimogrede pa bi poudarili, da bo bruto produkt celotnega gospodarstva v komunij v primerjavi z lanskim letom za 31,6 odst. večji, plan pa bo presežen za 8,6 odst.

St. S.

3 Iz leta v leto boljši rezultati gospodarjenja

Posebej se je zadržala ob ugotovitvi, da je ekonomska izobrazba tistih, ki neposredno upravljajo oziroma organizirajo proizvodnjo, čestokrat premajhna in da je tudi zgolj politična razgledanost ali celo samo posluš tistih, ki so na vodilnih položajih v gospodarskih organizacijah, še mnogo premalo. Sleherno podjetje naj ima tudi jasen program potreb po kadrih, ki naj jih na tej osnovi tudi štiri-štirindeset (doslej je bilo namreč štipendiranje bolj ali manj stihajsko), pri tem pa naj se ne boji očitkov, češ kdo bo pa delal, če bodo vsi študirali, zakaj — kratko povedano — kadri se pri tem učijo kvalitetno delati.

Zelo koristno so bile tudi ostale razprave; med njimi zlasti obširna razlaganja o izobraževanju in šolstvu v občini ter o vprašanjih storitvenih dejavnosti. — Zaradi večje močne ekspeditivnosti so v plenum občinskega sindikata sveta izvolili manj članov kot prejšnja leta (23).

J. Zontar

in še bolj v sestavljanju predlogov za statute krajevnih skupnosti. Osnovno merilo za območja, delovanje in vlogo teh krajevnih skupnosti pa naj bi bili državljani — ljudje, njihove potrebe in sredstva. — K. M.

V Kranjski gori urejajo žitnico na Vitranc. Delavci vlečejo nove vrvi žitnice, ki bo zamenjala obrabljeno

Letna konferenca komunistov »Iskra«

Nerešena kadrovska vprašanja - izvir težav

Primer gospodarsko-tehničnega sektorja — Kako organizirati podjetje z 20 ali še več enotami
Skrajšani delovni čas naj služi za rekreacijo

KRANJ, 22. novembra — Včeraj popoldne je bila letna konferenca organizacije ZK tovarne »Iskra«. Na njej so govorili o delu organizacije in osvetlili celo vrsto problemov svojega kolektiva, v katerih reševanje morajo kot najaktivnejši člani posegati.

Uvodno poročilo na račun dela organizacije ni izreklo preveč pohval ali bolje rečeno — prevelik del članov ZK je označilo za nedelavne. Na splošno je organizacija premalo skrbela za pomlajevanje svojih vrst. Med bolj delavnimi sta bili navedeni osnovni organizaciji »rodjarna« in »splošni oddelki«, med nedelavnimi pa posebej »centralna tehnična kontrola« in »skupne službe« (sicer je tu največ strokovnjakov). Na letošnjo konferenco so povabili 428 članov Zveze komunistov. V organizacijo je vključeno le 4 odstotke v »Iskri« zaposlenih žena in 12 odstotkov moških, med člani je le 6,7 odstotkov mladincev. Tako je povprečna starost članov 33,5 let, povprečni staž v organizaciji pa 8,5 let. V članjem obdobju se je število članstva povečevalo predvsem zaradi zaposlitve novih delavcev — komunistov. Ugotovitev pripisujejo ostrejšim kriterijem za sprejem, delno pa tudi premajhnj aktivnosti. Vsi komunisti skupaj imajo in 167 različnih zadržitev, vendar je med njimi 112 takih brez zadržitev. Prispevki k razpravi so bili vsi po vrsti tehtni in zanimivi.

Nerazveseljene ugotovitve
Mnoge težave je prav verjetno mogoče pripisati slabi strokovni zasedenosti posameznih delovnih mest v tovarni. Pred kratkim so izvedli analizo, ki je odkrila, da imajo na 224 mestih, ki zahtevajo visoko izobrazbo, le 26 visokošolskih strokovnjakov, na 291 mestih za delavce s srednjo strokovno izobrazbo pa le 43 ustreznimi šolami, namesto 702 visoko kvalificiranih delavcev jih imajo 202. Primer gospodarsko-tehničnega sektorja: potrebovali bi 15 delavcev z visokošolsko izobrazbo, 62 s srednješolsko, 18 visoko kvalificiranih delavcev in 43 kvalificiranih, vendar pa nimajo niti enega s fakulteto in le 4 s srednjo šolo, 6 z visoko kvalifikacijo. Med delavci

v tej enoti jih je več s šolami brez zveze s sedanjim delom (z glasbeno, fizikalno, obrtno frizersko in sedlarsko ter podobno). Čeprav tem delavcem ni mogoče očitati, da si pri delu ne bi prizadevali, jim strokovnosti le močno primanjkuje. Zato je upravni odbor že sklenil, da na mesta, ki zahtevajo srednjo strokovno izobrazbo, zaposluje le delavce, ki imajo tako izobrazbo, ali pa tistim, ki že delajo na takih mestih, omogoči, da to izobrazbo dosežejo.

Priprave za izdelavo statuta
Več govornikov se je dotaknilo vprašanja nastajajočega statuta podjetja. Eden izmed njih je

Največ dela s krajevnimi cestami

Mavčiče — Svet krajevnih skupnosti v Mavčičah je na minuli seji obširno obravnaval proračun skupnosti. Vse leto so namreč hranili sredstva, da bodo sedaj v jesenskih mesecih lahko popravili krajevnih cest, ki jih imajo skupno 21 km in pol. Najslabša cesta je sedaj od Podrečja proti Smedniku, zato so sklenili, da bodo skupno s KS Medvode popravili skupno 40.400.000 dinarjev, kolikor so jih na seji namenili za ceste, so razdelili kar po vaseh. Za Podrečje so določili 180 tisoč, za Mavčiče 65.000, za Praše 60.000, za Jamo 40.000 in Breg ob Savi 55.000 dinarjev. Sklenili so tudi, da bodo obvestili KG Kranj, naj prispeva svoj delež za popravilo ceste od Meje proti Skofji Loki, ker je v tako slabem stanju, da je vožnja po njej nevarna. Sklenili so tudi, da bodo z novim letom nastavili rednega honorarnega cestarja. Izračunali so, da bodo za vsa pota potrebovali nad 700 m³ gramozu.

Ob tej priložnosti so izdelali tudi plan dela za prihodnje leto. Izračunali so, da bi za trenutne potrebe potrebovali kar 4.940.000 dinarjev. Od tega največ, in to kar 2 in pol milijona za adaptacijo krajevnih gostiln v Podrečju. Za dotacijo in nova društva bi potrebovali okoli 700.000 dinarjev, za kulturni dom in ureditev krajevnih pisarn v tem domu 550.000, za ureditev in izpopolnitev javne

Slavnostna seja v Radovljici

Razen mnogih manjših prireditev, akademij, razstav in tekmovanj, ki jih pripravljajo razni kolektivi in druge organizacije po radovljiški občini za praznovanje 29. novembra, bo ta dan tudi slavnostna skupna seja občinske skupščine z vsemi drugimi društvenimi in političnimi organizacijami občine. Po seji bo osrednja akademija.

obrazložil razprave o organizaciji podjetja, ki se bo predvidoma povečalo na več kot dvajset tovarn. Komisija za vprašanja borcev NOB pripravlja predlog, da bi s statutom borcev zagotovili možnost, da lažje prihajajo do boljših delovnih mest.

Posebno pozornost zahteva uveljavljanje 42-urnega delavnika. Razen tega, da bo ta sprememba zahtevala dvig produktivnosti, drugačno razporeditev delavčeve aktivnosti in spremembe v načinu življenja, obstajajo nevarnosti, da olajšava ne bo služila prepotrebni, koristni in zaželeni rekreaciji. S. M.

Mreža prodajaln kruha v Kranju je zelo slaba, zato jo bo Pekarna dopolnila z večjimi sodobnimi kioski za prodajo kruha. Prvega, manjšega postavljajo nasproti restavracije Park, drugega pa ob novem mostu čez Kokro. Skupaj bi veljala 9 milijonov dinarjev. V pogodbi je določeno, naj bi bila oba dograjena do konca tega meseca.

Vsakokrat po nekaj

● Na zadnji seji **TURISTICNEGA DRUŠTVA KRANJ** so veliko govorili o razglednicah, ki so v prodaji. Ugotovili so, da so pri vseh prodajalcih razglednic na območju občine v prodaji tudi take, ki res niso več za prodajo. Take razglednice so posneli številni fotografi in založniška podjetja iz vseh krajev države. Sklenili so, da se take razglednice ne bodo prodajale.

● Ze nekaj časa potekajo priprave za **IZDELAVO BARVNEGA PROSPEKTA KRANJSKE OBČINE**. Skrb in delo za izdelavo tega prepotrebneega prospekta je prevzel zavod za turizem občine Kranj, ki je poskrbel tudi za izdelavo barvnih razglednic za vsa turistična društva v občini. Osnutek prospekta so že izdelali in upamo, da bo tudi kmalu v prodaji.

● **DELAVSKA UNIVERZA V KRANJU** in družbene organizacije v **SENCURJU** so organizirale šolo za starše. Predavanja so v združenem domu. Za šolo je med starši veliko zanimanje, saj jih pride na predavanja tudi do štirideset.

● Pri vseh **VZGOJNO-VARSTVENIH USTANOVAH V KRANJU** (razen v vrtcu »Tugo Višnar«) so se pričele večerne šole za starše, ki jih je s pomočjo uprav vrtcev oz. zavodov organizirala Delavska univerza v Kranju. Predavanja so dobro obiskana, saj je na vsakem predavanju več poslušavcev, predvsem moških. Nerazumljivo je samo, zakaj starši, ki imajo otroke v vrtcu »Tugo Vidmar« in seveda tudi drugi niso pokazali zanimanja za tako šolo, čeprav je bila organizacija faka kakor po vseh drugih vrtcih. Trikrat so jih predavatelji zaman čakali.

● Na minuli seji **SVETA KRAJEVNE SKUPNOSTI BRNIKI** so največ razpravljali o vzdrževanju cest in poti ter o sredstvih, ki bi jih potrebovali za prihodnje leto. Ceste in poti so na območju skupnosti izredno slabe in jih imajo 12 km. Ceste so v zadnjem času preobremenjene zaradi gradnje letališča. Najslabša je cesta Sencur—Lahovec, kjer je letos vozilo tudi po več sto motornih vozil na dan, predvsem težkih kamionov. Menili so tudi, da bi cesto IV. reda Zg. Brniki do ceste Kranj—Kamnik, prevzela uprava za ceste. Cesta je zaprta za tovorni promet, vendar prometnih znakov nihče ne upošteva in jo uporabljajo kamioni in druga vozila. Prihodnje leto bodo samo za vzdrževanje cest rabili 1500 kubčnih metrov gramozu, kar jih bo stalo okoli 2 in pol milijona dinarjev. Za ostale izdatke pa bi skupnost potrebovala še 1 milijon dinarjev.

Janez Jocil Krajevna samouprava

II.
Naloge krajevnih skupnosti
Preden bi prikazali naloge, ki naj bi jih izvrševala krajevna skupnost, je primerno, če ugotovimo, kakšne zadeve so obravnavali krajevni odbori na podeželju in stanovanjske skupnosti v mestu.

Krajevni odbori so obravnavali: družbeni plan in proračun sredstev s posebnim pogledom na razdelitev sredstev, razna komunalna vprašanja (posipavanje in ureditev cest, javna razsvetljava,

Leto	Štev. sej KO	Skupno število točk dnev. reda	Obravnavana vprašanja				
			kmet. kom. zad.	iz drugih področij gospodar.	z soc. zdrav. politike	iz kul. ture in prosv.	ostala vprašanja
1961	116	338	8	144	21	76	74
1962	124	354	25	95	68	36	80

Iz zgornje tabele lahko povzamemo določeno tendenco razvoja. Delo krajevnih odborov se je razvilo predvsem zaradi tega, ker so skupnosti dobivale več sredstev, razen tega pa so občani spoznali, da lahko svoje dnevne življenjske potrebe zadovoljujejo prav prek svoje skupnosti. Vidimo tudi, da se je povečal interes za kmetijstvo, predvsem pa za moderno in ekonomično proizvodnjo na tem področju. Upadla pa so komunalna in zdravstveno-socialna vprašanja, ker širša družbena skupnost zaradi svojega ekonomskega napredka že lahko v večji meri zadovoljuje potrebe na teh področjih. Vedno bolj pa se odpirajo vprašanja, ki so pomembna za nadaljnji razvoj komunalne samouprave. Ne smemo

prezreti, da je eno takih razvoj turizma v tistih krajevnih skupnostih, ki imajo za to ugodne pogoje. V teh skupnostih se že več let opaža težnja, kako razviti turistično dejavnost.

Stanovanjske skupnosti so reševale neposredne probleme posameznikov, družine in gospodinjstev ter številne probleme komune. Iz zapisov stanovanjskih skupnosti v Kranju za 1962 je razvidno, da so izvrševale razna opravila za svoje servise; vzdrževale in urejale stranske in poljske poti, za kater ne skrbi Komunalni servis Kranj; skrbjele za vzdrževanje zelenih površin; vzdrževale igrišča; razdeljevale ozirom; urejale razna socialno-varstvena vprašanja. Za uspešnejše delo so pri skupnostih imenovane posebne

komisije, kot npr. komisija za komunalne in gospodarske zadeve, komisija za socialna vprašanja, komisija za varnost in vzgojo v prometu, komisija za varstvo, vzgojo in čistočo, komisija za pobiranje prostovoljnih prispevkov in zbiranje ljudi za udarniško delo, komisija za prireditve itd. Ponekod se je ugotovilo, da te komisije niso bile aktivne, predvsem tiste, ki so reševale splošna vprašanja. Zato so se skupnosti odločile, da naj bi izdelali programe konkretnih nalog komisij. Na ta način je bilo omogočeno poglobljeno delo stanovanjskih skupnosti na vseh področjih družbenega življenja. Posebno zanimiva je ugotovitev, iz kakšnih sredstev so se financirale omenjene dejavnosti stanovanjskih skupnosti. Glavni viri so bili dotacije ljudskega odbora, dohodek servisov ter 3 odst. pobranih stanarin in 5 odst. od pobranih najemnin za poslovne prostore. Ni pa razvidno, da bi kaj prispevale delovne organizacije in pa sami stanovavci. V enem primeru je bilo pri prebivavcih najeto kratkoročno brezobrestno posojilo.

Za opravljanje raznovrstnih uslug skrbijo servisi. Tako imata stanovanjski skupnosti Huje-Planina-Cirče in Vodovodni stolp vsaka svojo pralnico, center ključavničarstva in pralnico, v Stražišču imajo 3 servise, kemično čistilnico, pralnico in finančni servis.

Opravljaajo naslednje dejavnosti: mizarstvo, pleskarstvo, kleparstvo, vod. instalaterstvo, elektroinstalaterstvo, krovnstvo ter književodstvo za skupnost, otroški vrtec in 25 hišnih svetov. V letošnjem letu predvidevajo, da bo opravljen 48.764 ur dela, pri čemer naj bi se dosegel bruto dohodek v znesku 31.495.000 din. Devetmesečna realizacija znaša 22 milijonov dinarjev, kar kaže, da bo predvideni plan dosežen.

Iz tega posnetka nalog krajevnih odborov in stanovanjskih skupnosti bi se lahko sestavila lista pravic, ki jih ima krajevna skupnost. Pri tem je treba po eni strani upoštevati, da ustava pooblašča krajevno skupnost, da organizira zadovoljevanje dnevnih potreb občanov, pri čemer ne sme posegati na delovna področja drugih organov in organizacij. Po drugi strani pa ne

moremo enostavno naštetj vseh nalog dosedanjih krajevnih odborov in stanovanjskih skupnosti, ker ni razloga, da bi se za vsako ceno iskalo nekaj novega. Treba bo le proučiti, katere naloge lahko posamezne krajevne skupnosti glede na svoje možnosti in potrebe izpolnjujejo.

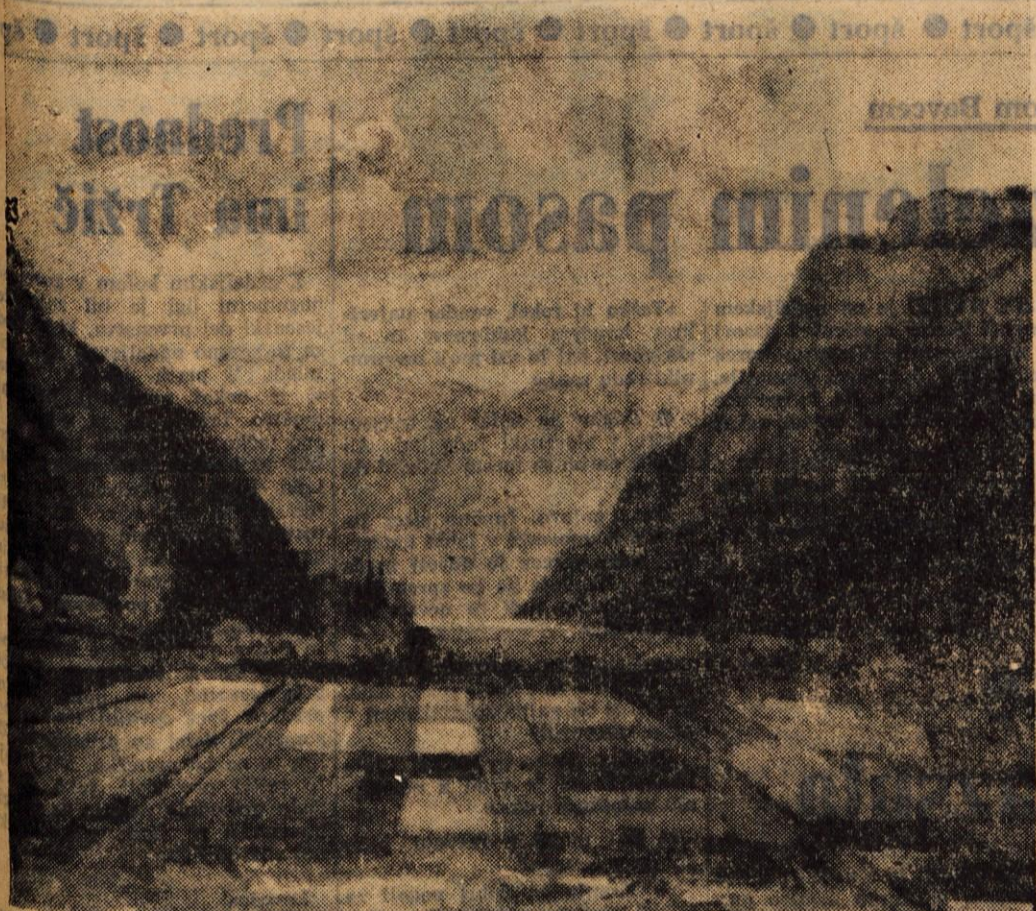
Toda vrsta teh nalog bo sprejeta v krajevnih skupnostih, ker ni razloga, da bi se za vsako ceno iskalo nekaj novega. Treba bo le proučiti, katere naloge lahko posamezne krajevne skupnosti glede na svoje možnosti in potrebe izpolnjujejo.

V krajevnih skupnostih se ustanavljajo tudi poravnalni in potrošniški sveti.

Poravnalni sveti imajo nalogo, da skušajo poravnati manjše spore med občani v stanovanjskih zadevah in glede kaznivih dejanj, za katere se storilec preganja na predlog ali posebno tožbo (obrekovanje, razžalitev, opravljanje). O sporih iz pogodbenih razmerij pa svet ne more odločati. Poravnalni sveti so se s svojim delom uveljavili, saj sedaj uspešno rešujejo okoli 70 odstotkov sporov.

Potrošniški sveti — Na območju trgovine je posebna družbena kontrola potrošniških svetov. Ti sveti imajo pravico vpogleda v poslovne knjige podjetij, v formiranje cen, lahko pregledajo poslovne prostore in blago, vplivajo na porabo rezervnega sklada itd. V občini Kranj so ustanovili potrošniške svete leta 1956 in 1958, vendar je njihovo delo zamrlo. V letu 1959 se je delo preneslo na stanovanjske skupnosti, ki v tem pogledu tudi niso bile aktivne. Kot osnovni razlog za nedelavnost teh svetov se je navajalo, da nimajo ekonomskega vpliva na podjetja. Pravi razlog pa je verjetno v tem, da je treba postaviti primerno organizacijo svetov in da se mora z njimi delati, dokler se ne uveljavijo in postanejo trajno sredstvo občanov za nadzor nad poslovanjem podjetij. Obstaja tudi stališče, naj se sveti ne bi ustanavljali samo pri trgovskih in gostinskih podjetjih, ampak povsod, kjer se opravljajo usluge, kot npr. pri komunalnih delovnih organizacijah, pri zdravstvenih in veterinarskih ambulantah itd.

K. M.

V Prešernovi hiši v Kranju razstavljajo gorenjski likovniki (L. Ravnikar: Bohinjsko jezero)

Primer tovariša Koprivice

Kranj, 23. novembra — Sinoči je Mestno gledališče ljubljansko v Prešernovem gledališču uprizorilo svojo drugo letošnjo premiero »PRIMER TOVARISA KOPRIVICE«. Delo, ki je v Mestnem gledališču doživelo svojo krstno jubilejsko odskočno točko, je napisal Bogdan Jovanović, prevedel in priredil za oder pa ga je Miloš Mikeln.

Ob razstavi gorenjskih likovnikov v Kranju

Presenetljivo dober izbor

Samo nekaj splošnih ugotovitev k drugi razstavi gorenjskih likovnikov v Kranju bo morda že tudi spodbuda in pohvala ustvarjalcem samim. Prva ugotovitev je, da je sedanji izbor in sploh razstava takšna, kakršno smo si želeli že prvič. Takrat smo zapisali ob prvi razstavi v Kranju v juniju tega leta, da razstava ni bila enotna. Danes je razstava takšna, a le z majhno napako, ki pa je niso zagrešili ne prireditelj in ne likovniki: še vedno nam ne kaže vseh ustvarjancev Gorenjske. Končno jih tudi ne more, zakaj galerijski prostor v Prešernovi hiši je miniaturni in bi bila že pričujoča razstava lahko še boljša in pregled ustvarjanja še lepši in neokrnjen, če bi bilo na razpolago več prostora. In ta miniaturnost je edino, skoro edino, kar sedanjo razstavo krni in ji ne omogoča monumentalnosti. Hkrati z omejitvijo prostora je omejeno seveda tudi število del in tudi število slikarjev. To pa ovira, kot že povedano, uveljavitev same razstave in prenehanje uspeha samih razstavljavcev.

Prva razstava v Kranju je bila v povečanem obsegu prikazana tudi na Bledu v festivalni dvorani. Lahko bi jo imenovali repriza z izpopolnitvami, ki so imele glavni poudarek na združevanju prizadevanj tako akademsko izobraženih slikarjev kakor tudi amaterjev in laikov. Nekaj tega je prišlo tudi v Kranj in kljub vsem pomislekom,

Ob stoletnici Narodne čitalnice v Kranju

Igravska skupina Prešernovega gledališča v Kranju je za svojo prvo predstavo v letošnji sezoni pripravila DRUGO VELIKO BESEDO. S tem je želela počastiti stoto obletnico Narodne čitalnice v Kranju. Prva uprizoritev je bila preteklo soboto zvečer, delo pa bodo uprizorili še trikrat: danes, jutri in v torek.

Prvo veliko besedo je pred šestimi leti uprizorilo tudi poklicno Prešernovo gledališče. Predstava,

Druga velika beseda

ki je sestavljena iz krajših iger, deklamacij in petja ohranja kolikor je mogoče vzdušje, kakršno je prevladovalo pri prireditvah slovenskih rodoljubov pred stoletjem (pa tudi nekoliko prej in nekoliko pozneje). V to nas uvaja že sam lepak, ki vabi na predstavo »se usojta najljubše vabiti vse mile domorodkinje in verle domorodce«. Med drugim najavlja: »Pri- dejo Sokolci iz Ljubljane. Dr. Bleiweis tudi utegne priti. Vidili in slišali boste še kaj družiga: dve imenitne mramorne podobe, alegorični simboli nastop dekl-

mno deklamovanja pa petja, postavljana vganovk in pripovedovane šaljivih prigod. Tudi kupico izverstnega vina bodele mogli serkniti (kar pa ob tokratni prireditvi ni bilo res.)

Pri igran »Jamska Ivanka«, »Roz- za« in »To sem bil jaz« ter pri drugih točkah so sodelovali doma- la vsi člani igravske skupine. Naj jih naštejemo: Nace Reš, Mi- la Valenčičeva, Biba Uršičeva, Franci Juvan, Tone Markun, Ivan Hrast, Tone Dolinar, Andrej Kraj- cer, Srečko Koporec, Irena Silin- gova, Boris Valenčič, Vlado Uršič, Tone Gogala, Polonca Mesec, Mar- jan Lombar, Minka Barletova, Mi- lena Smajdova, Janez Zupan, Jul- ka Mandelčeva in drugi. Napo- vedoval je Laci Cigoj; režirali pa so Miroslav Mahnič, Boris Valen- čič in Ado Klavara. — S.

Veliko zanimanja in malo prostora

Center za estetsko vzgojo pri pionirski knjižnici v Kranju ima letos dovolj mladih obiskovalcev. Sicer pa je bila začetna vna- večja, kot je sedanji obisk, ven- dar mora biti vodstvo centra kar zadovoljivo, saj dejavnost zelo omejuje pomanjkanje ustreznega prostora. V začetku leta se je v razne krožke vpisalo več kot 400 pionir-jev, sedaj obiskuje likovni kro- žek okoli 100 pionirjev, angleški krožek okoli 70 in literarni in lut- kovni po 35 pionirjev. Načrti cen- tra pa tudi zahteve, ki naj bi jih izpolnjeval in želje naših najmlaj- ših ljubiteljev vsega lepega, močno preraščajo sedanje pogoje dela. Center za svojo dejavnost uporab- lja prostor pionirske knjižnice, kadar je ta zaprta, pred kratkim pa je začel uporabljati še en manjši prostor v delavskem domu, ki ustreza le za silo.

Ker center nima svojega pro- stora, se lahko omejuje le na manj zahtevne naloge, kar pose- no velja za likovne skupine, kar ni v skladu z njegovimi koncepti. V centru naj bi namreč nudili do- polnilno znanje tistim učencem, ki se za to ali ono snov izredno zanimajo in si želijo razširiti v- šoli pridobljeno znanje. Žal, v centru ugotavljajo, da s temi pri- zadevanji vse prepogosto naleti- jo na nerazumevanje. Ogodilo se je, da je celo profesor angleščine na roditeljskem sestanku odsve- toval pošiljanje otrok k angle- škemu krožku, češ da se otroci v šoli dovolj naučijo.

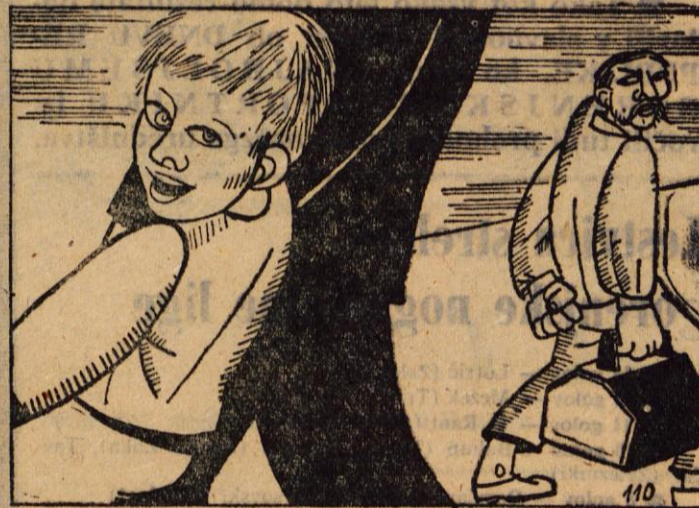
Ko bo center dobil svoje pro- store, morda že v prihodnjem le- tu, bodo ustanovili še več krož- kov, tako za filmsko vzgojo, za likovno vzgojo predšolskih otrok, za pouk tujih jezikov za predšol- ske otroke in podobno. — M.

„Ne obračaj se sinko“

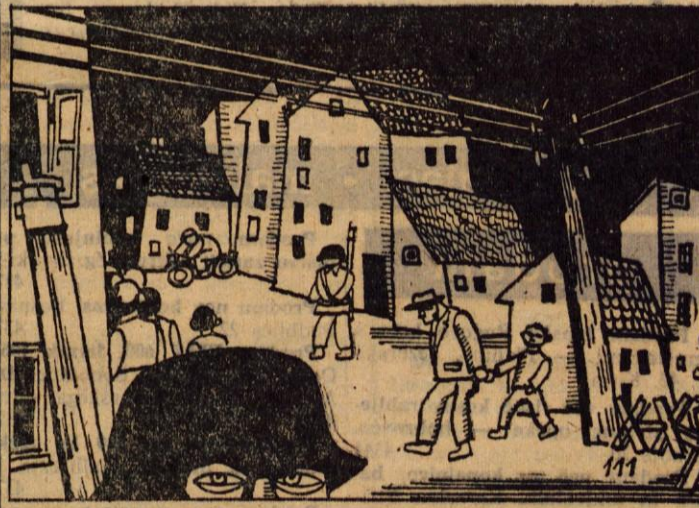
Piše: A. Diklić
Riše: M. Jemec

109. Ko sta se oče in sin spuščala po neki precej prometni ulici, se je mali Zoran ustavil pred izložbo, v kateri je bila rumena nogometna žoga. Ko sta šla mimo, ga je oče vprašal: »Ali ti nogomet ugaja? Kaj igraš v moštvo?« — »Golmana,« je veselo odgovoril sin. »V domu sem bil najboljši golman!« — »Golman si? Jaz pa sem igral levo krilo,« je rekel oče. »Zelo rad sem dajal gole,« — »Veš kaj, oče, v prihodnje bom tudi jaz igral levo krilo. Z levo nogo znam čudovito streljati,« je rekel mali Zoran.

110. Inženir svojemu sinu ni odgovoril, marveč se je samo zado- voljno smehljaj in ga pobožal po glavi. Mimo je šel čistivec čevljev in si žvižgal. V rokah je nosil zaboj s ščetkami in kremami za čev- lje. Zoran je tedaj naenkrat vzkliknil: »Oče, mišnica!« Oče mišnice ni nikjer videl, zato je vprašal: »Kje jo vidiš?« — »Ah ne, oče, mišnico je Zohar imenoval racijo. To je takrat, ko zaprejo vso ulico in pregledujejo legitimacije. Takrat iščejo Zide in bandite,« mu je pojasnjeval sin.

111. Inženir Novak se je hitro obrnil, toda bilo je prepozno. Miš- nica je bila že zaprta. Policaji so s svojimi motorji zaprli vso ulico. Inženir je pograbil svojega sina in odhitel z njim vzdolž ulice. Sin mu je prigovarjal: »Oče, pripravi legitimacijo, saj ti imaš nemško izkaznico. Te so glavne. Moja je dijaška, iz doma, poglej. Vidiš tistega, ki prihaja za nama z motorjem? Tistega v civilu? To je gotovo kakšen šef, glavni za mišnico. Njemu ne more nihče pobegniti.«

Grigorij Baklanov

16

Mrtvi ne poznajo sramu

Poročnik Golubov je pograbil Vasiča za zapestje. Mimo so med streljanjem bežali vojaki in za njimi, v nočni temi, so med drevesi začeli ognjeni snopi svetlečih se krogel. Vojaki so se sklanjali in streljali med tekom.

Vasič je iztrgal roko, v kateri je držal samokres — toda Golu- bov ga je krepkeje stisnil. Mimo so pritekli trije vojaki. Srednji, Krivošejn, je skakal po eni nogi, ter oklepal soseda okrog vratu, tako da sta ga skoraj nosila.

Tudi tako zdaj ne bi mogel več streljati, kajti to bi pomenilo samomor. S samokresom v roki je zbežal kot poslednji.

»Izpusti me!« je dejal Vasič.

Med tekom od drevesa do drevesa je opazil, da ga je povsod ča- kal Golubov. Izpraznil je šaržer svojega samokresa. Z vratu je strgal brzostrelko. Za drevesom je pomeril in s kratkimi rafali streljal tjakaj, kjer je videl pobliške. Potem se je spet sklonjen umaknil, pa s kraji plašča brisal po snegu.

V zasneženem, gostem smrekovju je Vasič spet zbral vojake in jih popeljal proti severozahodu. Na zemljevidu, ki ga je nosil v častniški torbici, je bil zarisana le droben rob tega gozda — pod- rast, kjer so jih pričakali Nemci v zasedi, jih pregazili in prodi- li. Več pa zemljevid ni kazal.

Vasič je vodil vojake po kompasu. Vojaki, ki so mu vdano sle- dili, niso slutili, da jih vodi na slepo srečo. To je vedel le Išenko, ki pa je molčal. Vasič je hodil spredaj, še bolj sklonjen kot sicer, ko da leži breme poraza na njegovih ramenih. Kadar se je obrnil, se je vselej srečal z začudenim, resnim in sprašujočim pogledom Go- lubova, s pogledom dečka, ki bi mu — četudi bi želel — ne mogel ničesar pojasniti. Golubov je vselej naglo odmaknil pogled.

Vasič je vodil preostanke topniškega oddelka vse dalje stran od streljanja. Hodili so za nemškimi črtami, v globini njihovih obrambnih položajev; tamkaj, vstran od glavnine napredujočih sil, je bilo zanje najvarneje.

Vojaki so nosili ranjence in njihovo orožje. Kot poslednji je hodil Bagradze in nosil v roki podolgovato pojno belo vrečo. Celo v trenutku, ko so prodrli do gozda in je izgubil svojo brzostrelko, tako da mu je ostal le samokres na bobnič, se Bagradze ni mogel ločiti od vreče. V njej so bili, zaviti v zamaščen papir, pečena ko- koška, pečena bravnina, kruh, nekaj trdo kuhanih jajc in v ploščati škaflici celo sol. Bagradze je na pasu nosil nemško čutarico, v kateri je klokotala vodka. Vse to je prenašal za tovariša poveljnika. Bagradze je hodil torej kot zadnji in se večkrat ozrl: še vedno je upal in ni mogel verjeti, da bi major Ušakov ne bil več med živimi.

Skratlatni plameni gorečih tankov so to noč dolgo plapolali v vetru. Nejasni odsevi so razsvetljevali polje in gozdni rob pa utri- pali na snegu, na drevesnih deblih in obrazih ter plašili mrtvece. Bitka se je vse bolj oddaljevala, toda tukaj je bilo od časa do časa še slišati eksplozije in tedaj so v zrak prhnili plameni in iskre. Potem so plameni ugasnili. Gozd in polje sta tonila v temo. Vendar je žareča kovina še svetila v temi. Z zgorelih tankov se je dvigal dim in sneg in se je talil na zemlji. Vendar se ni talil na mrtvih obrazih.

Prebujeni iz sna v toplih čumnatah, kjer so po mnogih dnevih in nočeh bojev prvič spali slečeni in v čistem perilu, pa v snu ču- tilmi mir in toploto, prestrašeni sredi noči spričo preplaha, so še v isti noči nadaljevali v snegu svoj sen, sen do konca, svoj večni sen med žvižganjem snežnega meteža. In veter je tulil, nenehno tulil, otožno, zimsko. Visoko na nebu, za oblaki, je po svoji poti plul hladni mesec, ki jim je še pred kratkim svetil na poti; polje pod njimi je bilo zdaj svetlo, potem spet temno. Sneg je nosilo in pometalo med drobnimi, v ledenem vetru zamrznjenimi kopicami nad mrtveci.

SESTO POGLAVJE

Vasič in Golubov sta previdno vtaknila daljnogleda iz smrekovja pa opazila črno piko, ki se jima je počasi približevala. Zasnežena ravnina je, zavita v molčanje, ležala pod nizkim zimskim nebom. Bilo je pozno jutro, sonce pa se še ni pokazalo. Le od časa do časa

je bilo skozi oblake čutiti njegovo toploto in tako je postal tudi sneg svetlejši in je bilo jasneje videti premikajočo se črno piko. Vasiča je zeblo v noge. Premikal je prste v ozkih škornjih. Golubov se je premikal poleg njega. Zaradi lakote mu je zamolklo krulilo v želodcu. Tedaj se je vselej boječe obrnil vstran, namerno glasno posmrkal in podrgnil z roko po majhnem borovcu, tako da mu je sneg padal po čepici in hrbtu. Predvsem pa ga je trpinčila neizmer- na želja po kajenju, tako da je imel polna usta sline. Pljuval je v sneg in znova del daljnogleda k očem. Črna pika je postajala večja in se razdelila v dve polovici, ki sta se skupaj bližali. V smeri, od koder sta prihajali, je bila prek polja na drogovi napeljana tele- fonska žica. Kabel je bil zelen, nemški.

Tudi pri nas so uporabljali tako žico. Nemcem so zaplenili kabel. Preostalo je le slabotno upanje, da gre za dva lastna, ruska telefonista. Daleč zadaj, na robu polja, sta zaslišala brnenje mo- torja. Približevalo se je in zemlja je pričela drhteti.

Onstran snežnega nameta je z globokim hrumenjem pripeljal mimo težko obložen tovornjak, vendar ga od tod ni bilo videti; le majhen, snežni obladek, ki so ga vzvrtinčila kolesa, se je dvigoval nad grebenom in zakril oba telefonista. Ko se je razpršil, je bilo v snegu razločno videti dve človeški postavi, ki sta se večkrat za- ustavili, stopili druga k drugi, se zliži v eno pa potem spet ustvarili med seboj drobno, lesketajočo se svetlobno špranjo.

Brnenje motorja je zamrlo v daljavi.

»Tovariš stotnik,« je zašepetal Golubov z modrikastimi ustni- cami, »dovolite, da tole dvojico pograbimo? Le žico je treba pre- rezati, pa nam bosta sama prišla v naročje.«

Vasič ga je pogledal. Obraz Golubova je postal sivo rjav od mraza. Ivnat koder las mu je visel prek trepalnic, stlačenih pod čepico. Mlad in zdrav fant — pa ga takole zebe, je pomislil Vasič.

»Lezi,« je dejal Vasič. Za dva nemška vojaka ni mogel tvegati življenja vseh svojih mož. Oba bi kaj lahko ujeli, toda za njima bi prišli drugi in pred njimi je bil še neskončno dolg dan.

Spodaj, skrit za snežno ogrado, je spet pritulil mimo avtomobil in zemlja je vzdrtela. Ko se je avtomobil v premikajočem se snežnem oblaku spet prikazal, je bil že tako daleč, da ga nista mogla natančno pogledati.

